

EXTENSION OF ARABLE CROP BIODIVERSITY

Rozšíření biodiverzity kulturních plodin

Jan MOUDRÝ, Jana KALINOVÁ

ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA, JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Súhrn, klíčové slová

Příspěvek se zabývá zaváděním alternativních plodin, především obilnin a pseudoobilnin v České republice. Hodnotí rozsah jejich pěstování, produkci a rentabilitu.

agrobiodiverzita, alternativní plodiny, produkce, ekonomika

Summary, keywords

The contribution is oriented to introduction of alternative crops, especially cereals and pseudocereals in the Czech republic. There is evaluated volumen of growing, production and profitability.

agrobiodiversity, alternative crops, production and economics of growing

Introduction – úvod

Konvenční i ekologické zemědělství v České republice pěstuje příliš úzký sortiment plodin. Malá agrobiodiverzita má negativní agronomické, agroekologické i ekonomické dopady. K jejich eliminaci může přispět, zvláště v marginálních podmínkách, zavádění alternativních plodin.

Methods - Metody

V příspěvku je hodnocen vývoj ploch a produkce alternativních cereálií a pseudocereálií (nahý oves, pšenice špalda, pohanka, proso a amarant), jejich rozšíření a uplatnění v ekologickém zemědělství. Jsou posouzeny cenové a nákladové relace v konvenčním a ekologickém zemědělství.

Results - discussion – Výsledky - diskuse

Rozšiřování alternativních plodin v České republice je spojováno s rozvojem ekologického zemědělství v ČR od počátku 90. let. Nízké nákupní ceny konvenční produkce běžně pěstovaných plodin nemohly při nižších výnosech zajistit efektivní hospodaření farem, které byly v konverzi na ekologický způsob hospodaření. Rostoucí zájem spotřebitelů o zdravou výživu a zájem obchodu o rozšíření sortimentu potravinářských výrobků byly výzvou k hledání nových nebo renesanci pěstování dříve rozšířených plodin. Výzkum a poloprovozní ověřování poměrně širokého sortimentu alternativních – maloobjemových plodin přispělo k jejich rychlému zavedení do praxe, především u ekologicky hospodařících zemědělců. V roce 2000 činila kontrolovaná ekologická produkce polních plodin 8 898 tun a produkce z přechodného období 4 564 tun. Produkce alternativních plodin z toho činila 2 493 tun, to je 35 % celkového objemu ekologické nebo konvertované produkce. Plochy alternativních cereálií a pseudocereálií v konvenční i ekologické produkci v roce 2000 dosahovaly přibližně 9 500 ha (expertní odhad) z toho 1640 ha v ekologickém zemědělství. Největší objem produkce z alternativních cereálií tvořila pšenice špalda (1052 tun certifikované produkce, 28 pěstitelů, průměrný výnos 2,3 t.ha⁻¹, průměrná cena 5 500 Kč.t⁻¹, míra rentability je 5,7 %). Další rozšířenou alternativní plodinou byla pohanka

(produkce 693 tun v kvalitě bio, počet pěstitelů 29, průměrný výnos 1,13 t.ha⁻¹, průměrná cena 8 750 Kč.t⁻¹, míra rentability 2,3 %). Poměrně rozšířenou alternativní plodinou v ekologickém zemědělství je bezpluchý oves (kontrolovaná produkce v roce 2000 byla 444 tun, počet pěstitelů 28, průměrný výnos 2,13 t.ha⁻¹, průměrná cena 6 000 Kč.t⁻¹, míra rentability 9,2 %). Export výše uvedených plodin do země EU v roce 2000 činil 253 tun.

Nověji zaváděnými, nedocenenými a dosud málo rozšířenými alternativními cereáliemi jsou pšenice dvouzrnka (produkce v roce 2000 46 tun, průměrný výnos 1,93 t.ha⁻¹, cena 7000 Kč.t⁻¹, míra rentability 11,6 %) a proso (uznaná a nakoupená bioprodukce produkce 15 tun, plochy pěstování do 50 ha, průměrná nákupní cena 7 000 Kč.t⁻¹, průměrný výnos 2,3 t.ha⁻¹, míra rentability 93,2 %). Odzkoušenou a v ekologickém zemědělství dosud také málo rozšířenou alternativní pseudocereálií je amarant (výnos 0,85 t.ha⁻¹, cena 20 000 Kč.t⁻¹), z cereálií nahý ječmen a kamut. V maloparcelkových a poloprovozních pokusech se ověřují nové plodiny jako merlík chilský – quinoa, rosička krvavá, širok zrnový, bér vlašský, ježatka obilná, pšenice polská a další.

V konvenčním zemědělství je z alternativních plodin nejvíce rozšířen bezpluchý oves (plochy pěstování 4 000 ha, průměrný výnos 2,5 t.ha⁻¹, cena 4 750 Kč.t⁻¹), pohanka (asi 2 200 ha, výnos 1,2 t.ha⁻¹, cena 6 750 Kč.t⁻¹), proso (asi 1 500 ha, průměrný výnos 2,5 t.ha⁻¹, cena 5 500 Kč.t⁻¹), amarant (plochy pěstování 150 ha, průměrný výnos 0,85 t.ha⁻¹, cena 18 000 Kč.t⁻¹). Ostatní výše uvedené alternativní plodiny se v konvenčním zemědělství téměř nepěstují.

References - Použitá literatura

<http://www.kez.cz>

<http://www.vurv.cz/altercrop>

Michalová, A. : Závěrečná zpráva EP 7237, 2001.

Hutař, M. : ústní sdělení

Moudrý, J., Kalinová, J.: *Ökologische Landbau der Zukunft*, 2003 (v tisku).

Tato práce byla realizována s finanční podporou MSM : J 06/98: 122200002